

Tampereen kaupungin asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle HE 109/2026 vp

2.10.2026

1) Tavanomaisen yleistuen kriteerit

- On hyvä, että jatkossa myös tilapäisen suojelun perusteella maassa oleskelevat olisivat yleistuen piirissä.

- Pelkkä taloudellinen kannustin kotoutujan kielen oppimiseen ja työllistymiseen ei tuota toivottuja vaikutuksia, jos kielen oppimista ja työllistymistä tukevia palveluja ei ole saatavilla tarvetta vastaavasti. Tämä edellyttää riittävää resursointia.

- Vaikka tavanomaisen yleistuen kriteerit eivät liity kansalaisuuteen, kototutumistuki tulee koskettamaan lähes poikkeuksetta vain kolmansien maiden kansalaisia. Tämä on yhdenvertaisuuden näkökulmasta ongelmallista.

- Tutkimusnäyttö taloudellisten kannustimien vaikutuksista kielenoppimiseen on ristiriitaista ja esityksen työllisyysvaikutukset epävarmoja. Esitetyt muutokset kokonaisuudessaan kasvattavat julkisia menoja lisäämällä eri viranomaisten vastuita, hallinnollisia tehtäviä ja erilaisten tietojärjestelmien muutostarpeita.

2) Kotoutumistukena maksettavaa yleistukea koskevat poikkeukset

- Vammaan tai muuhun vastaavaan syyhyn liittyvä poikkeus on kannatettava, mutta on erittäin ongelmallista, että ensisijainen arviointivastuu asiakkaan vammojen ja terveydellisten syiden vaikutuksista kielenoppimiseen olisi työvoimaviranomaisella

- Lausuntopalautteessa arviointivastuuta vamman tai muun vastaavan syyn vaikutuksesta kielenoppimiseen pidettiin lähes yksimielisesti hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvana tehtävänä. Kokonaisuutta ei ole lausuntopalautteen perusteella kuitenkaan muutettu ja arviointivastuuta ollaan edelleen vierittämässä työvoimaviranomaisille.

- Siinä missä kielitaidon arviointi on jo nykyisellään osa työnhakija-asiakkaan palvelutarpeen arviota, erilaisten vammojen ja sairauksien arviointi suhteessa kielenoppimiseen ei sitä ole.

- Työvoimaviranomaisilla ei ole vammojen ja sairauksien vaikutusten arvioinnin edellyttämää osaamista eikä koulutusta, eikä näiden arviointien tekeminen kuulu työvoimaviranomaisten ydintehtäviin.

3) Kuuden kuukauden palvelutakuu

- On hyvä, että palvelutakuun tuottamat lisäkustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti

- Kuitenkin samaan aikaan toisaalla kototutumisen rahoitukseen tehdään mittavia, kymmenien miljoonien eurojen leikkauksia. Vaikka palvelutakuun kustannukset kompensoidaan kunnille, kotoutumisen rahoitus kokonaisuudessaan vähentyy merkittävästi.

- Kunnilla ja työvoimaviranomaisilla on työttömyysetuuksien maksuosuuksien myötä jo nykyisellään vahva taloudellinen insentiivi ohjata työnhakijoita työmarkkinoille tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

- Järjestämislakiin säädettävän palvelutakuun tuottama lisäarvo on kyseenalainen ja sen asettamista tulisi tarkkaan harkita varsinkin, kun palvelutakuun valvonta tuottaa hallinnollisia lisätehtäviä lupa- ja valvontaviranomaiselle.

4) Lopuksi

- Viime vuosina on tehty useita maahanmuuttoa, maassa oleskelua, kansalaistamisen edellytyksiä ja kotoutumisen tukipalveluita kiristäviä lainsäädäntöuudistuksia.

- Lainsäädäntöuudistusten kattavaa yhteisvaikutusten arviointia ei ole tehty mutta selvää on, että muutokset vaikuttavat kansainvälisen osaamisen saatavuuteen koulutusjärjestelmässä, TKI-toiminnassa ja työmarkkinoilla.

- Kuntien työttömyysturvan rahoitusvastuuseen liittyvää **kotoutuja-asiakkaiden suoja-aikaa**, josta säädettiin vuoden 2025 TE-uudistuksen yhteydessä, tulee soveltaa edelleen tämän lakimuutoskokonaisuuden myötä. Kotoutumislain mukaisen kotoutumissuunnitelman voimassaolon ajalta työttömyysetuuspäiviä ei pääsääntöisesti lasketa kunnan rahoitusvastuun perusteena olevaan etuuspäiväkertymään. Käytännössä kunnan maksuosuus alkaa kertyä vasta tämän suoja-ajan päätyttyä. **Suoja-ajan säilyttäminen on kunnille kriittisen tärkeää, kestävän kotoutumisen ja työllisyyden turvaamiseksi sekä työttömyysturvan rahoitusvastuun kompensaation näkökulmasta.**

- Työ- ja osaamisperusteisen maahanmuuton edistämiseksi on laadittava kansallinen maahanmuuton strategia, joka vetää linjat lainsäädäntömuutostarpeille ja sisältää myös kokonaisuutta tukevan rahoitusuudistuksen.